

Sveriges Psykologförbund 1955–2015

Utbildning och offentlig ersättning

– viktiga professionsfrågor under 60 år

När Psykologförbundet bildades 1955 fanns en rad långsiktiga målsättningar för psykologprofessionen. En hel del har uppnåtts, medan andra – 60 år senare – fortfarande tillhör förbundets prioriterade frågor. Till dessa hör kravet på offentlig ersättning för alla typer av psykologiska insatser.

En sammanhållen psykologutbildning, införandet av legitimation och en offentlig finansiering av psykologiska insatser är milstolpar i Psykologförbundets 60-åriga historia. Även om förbundets tidiga målsättningar inte slagit igenom fullt ut – fortfarande tillhör kravet på psykologlegitimation för anställning

som psykolog även utanför den offentligt finansierade hälso- och sjukvården, liksom kravet på offentlig ersättning för alla typer av psykologisk behandling, prioriterade frågor för Psykologförbundet – finns det exempel på områden där man haft desto större framgång. Grundutbildningen är ett sådant.

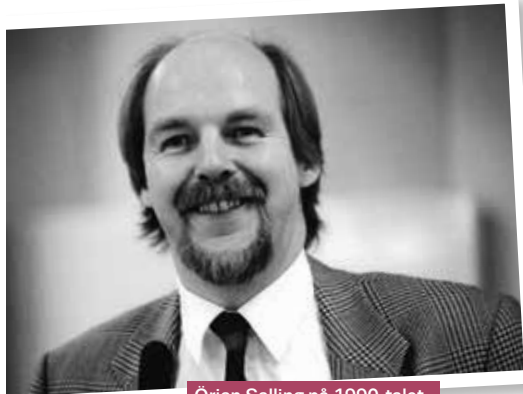
Psykolog Örjan Salling, avgående förbundsdirektör för Psykologförbundet och med en lång erfarenhet av psykologprofessionens utveckling så som tidigare förbundets förste vice ordförande, professions- och utbildningsansvarig, ledamot i förbundsstyrelsen för att bara nämna några av hans uppdrag genom åren, menar att förbundets inflytande bidragit till att utbildningen både hållit en stadigt hög kvalitet och haft en dimensionering som motsvarat samhällets behov av nya psykologer.

– Vi har genom alla år strävat efter att nya utbildningar ska ges på universitet som har dispenserat lärare, bedri-

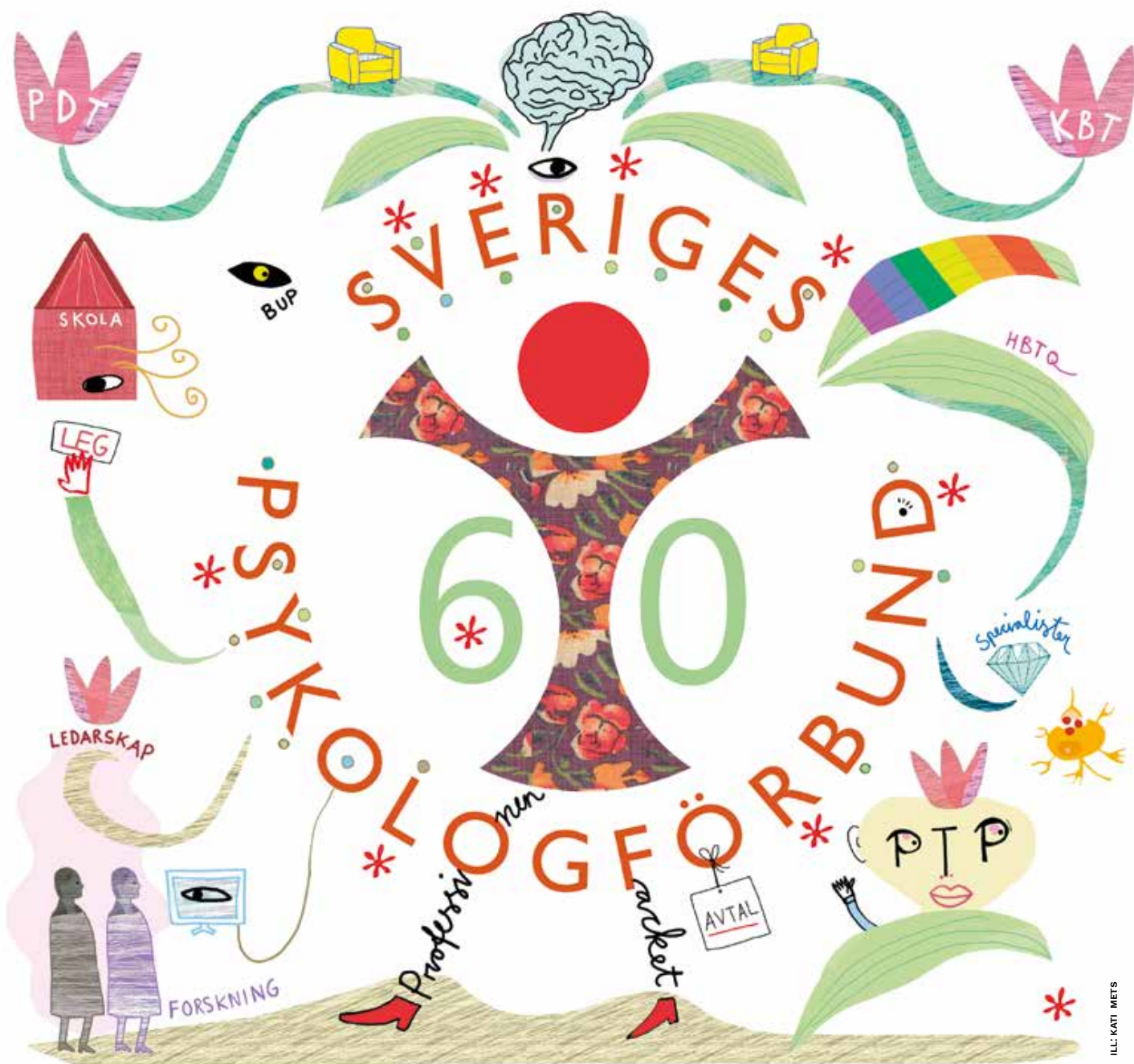
ver psykologisk forskning och har professorer i psykologi. Samtidigt har det varit viktigt att bygga ut utbildningen i takt med samhällets behov, och under många år hade vi bara fem grundutbildningar fram till att Linköpings universitet startade sin utbildning hösten 1995, berättar Örjan Salling, och fortsätter:

– Men vi kunde förutse att psykologkåren skulle halveras fram till i dag om utbildningen inte började byggas ut, och från slutet av 1970-talets 150 nybörjarplatser per år kommer vi i och med Karlstads psykologutbildning, den elfte i raden, att från hösten 2015 att ha 700 utbildningsplatser per år.

På utbildningssidan har även PTP-tjänstgöringen och specialistutbildningen varit viktiga frågor i förbundsarbetet. Det fanns tidigt ett önskemål från Psykologförbundet att staten skulle garantera ett tillräckligt antal PTP-platser för att möta behovet, ett krav som förbundet fortfarande häl-

Örjan Salling på 1990-talet

ILL: KATI METS

ler fast vid. Men ännu utan framgång.

– I slutet av 1980-talet fanns det bara ett trettiotal fasta PTP-platser i hela landet, och dessutom skulle halva tiden göras inom klinisk psykologi och halva inom pedagogisk/organisatorisk psykologi. Det krånglade till det för den som skulle göra PTP. Men trots att staten inte tagit ett ansvar för att garantera ett tillräckligt antal PTP-platser har

det ändå fungerat, och det beror nog till stor del på pensionsavgångarna och arbetsgivarnas rekryteringsbehov; man skaffar sig ny personal genom att erbjuda PTP-tjänster, säger Örjan Salling.

Frågan om specialistutbildningen har funnits med i förbundsarbetet sedan den första motionen lades om en sådan redan på förbunds kongressen 1979, det

vill säga bara ett år efter det att legitimeringskravet införts. Förslaget delade tidigt psykologkåren i flera läger; vissa ansåg att det räckte med grundutbildning och PTP och att förbundet "lade ytterligare sten på bördan" genom att föreslå ytterligare en utbildning, andra att en sådan i så fall borde vara mer individuellt utformad utifrån den enskildes önskemål, och ytterligare några be-

Sveriges
Psykolog-
förbund
1955-2015

1955

Sveriges Psykologförbund bildas, och har cirka 200 medlemmar.

1957

Torsten Husén blir ordförande i Psykologförbundets centralstyrelse 1957-58, senare hedersledamot i Psykologförbundet.

1959

Förbundets medlemstidning *Meddelande från Sveriges Psykologförbund* byter namn till *Psykolognytt*.

ENKÄT

1. Varför är du medlem i Psykologförbundet?
2. Vad betyder *Psykologtidningen* för dig?

Stefan Jern, docent, psykolog, specialist i klinisk och arbetslivets psykologi, medlem sedan 1966:

1 – Att vara medlem i ett fack- och yrkesförbund för att kunna känna samhörighet med yrkeskåren, för att kunna få fackligt stöd vid behov samt för att kunna påverka både förbundet och samhället – var när jag blev medlem en självklarhet. I dag är det nog mest samhörighetsmotivet som är aktuellt för min del.

2 – En av många länkar till vad som är aktuellt inom yrket i dag.

➤ farade att en specialistutbildning skulle leda till ett A- och B-lag inom kåren. Först vid 1992 års förbundskongress fattades det slutliga beslutet om att införa en specialistordning.

– Målsättningen när beslutet om specialistordningen togs var att 25 procent av alla psykologer skulle ha en specialistutbildning och dit har vi inte nått riktigt än, säger Örjan Salling.

Redan några år innan beslutet om specialistordningen togs hade Psykologförbundet uppvakttat Socialstyrelsen med förhoppningen om ett statligt åtagande, administrativt och finansiellt, för psykologernas specialistutbildning. Förebilden var läkarnas ST-tjänstgöring. Men förbundet fick ett kallsinnigt bemötande. Det är egentligen först nu, drygt 25 år senare, som det har tagits ett steg framåt i frågan genom Socialstyrelsens uppdrag från den nationella psykiatrisamordnaren att utreda frågan om kompetensmål för psykologers fort- och vidareutbildning.

Riktlinjerna för evidensbaserad psykologisk praktik, som antogs av förbundskongressen 2013, kan även sägas utgöra en slutpunkt för flera decenniers debatt mellan olika skolor inom

psykoterapin och som i viss utsträckning skapat misstro och splittrat psykologkåren under främst 1990-talet och början av 2000-talet. Riktlinjerna utgör en konsensus mellan företrädare för inte minst den beteendeterapeutiska och den psykodynamiska skolan. Riktlinjerna är också ett uttryck för hur det evidensbaserade tänkandet fått allt större plats inom psykologin och psykologisk behandling.

Örjan Salling menar att Världskongressen i psykologi år 2000, som hölls i Stockholm med Psykologförbundet som arrangör, hade stor betydelse för att föra fram psykologin som en disciplin som vilar på stark vetenskaplig grund. Kongressen bidrog även till mycket goodwill för själva Psykologförbundet och stärkte förbundets relationer till akademien.

– Kongressen lockade till sig de bästa forskarna som finns inom sina respektive områden, och den inföll rätt i tiden. Under 1990-talet, och senare även 2000-talet, såg vi hur psykologstudenter i allt större utsträckning efterfrågade evidens för det de gör. Världskongressen blev en viktig markering för alla att psykologin är vetenskapligt grundad, säger Örjan Salling, och fortsätter:

– Världskongressen blev också startpunkten för att föra in psykologin i massmedierna, bevakningen var massiv och massmediernas intresse för psykologi har efter det hållit i sig och

Psykologförbundet i Pride 2014.

det har även i stort påverkat omvärldens syn på psykologi.

Ett tecken på en förändrad syn på psykologin och psykologisk behandling kanske även kan spåras i utvecklingen inom den slutna psykiatrin. Det förs fram allt fler önskemål om fler psykologer inom slutenspsykiatrin, och Psykologförbundet träffar sedan en tid regelbundet företrädare för Svenska Psykiatriska Föreningen i den frågan. Den så kallade sektoriseringen inom slutenspsykiatrin från början av 1980-talet och

Världskongressen i psykologi år 2000 i Stockholm.

1972

Inga Sylvander blir ny ordförande och förblir så till 1987.

1978

Psykologlegitimation införs med Socialstyrelsen som huvudman.

1983

Nu får *Psykolognytt* nytt namn: *Psykologtidningen*.

”Utvecklingen de senaste åren visar att vi har ett öppet förhållningssätt”

Örjan Salling

ner mycket arbete på att på sikt få in fler psykologer inom den slutna psykiatrin; våra kontakter med Svenska Psykiatriska Föreningen är en del i det arbetet.

Även Psykologförbundets engagemang i Pride-festivalen och i hbtq-frågor, bland annat i form av kongressbeslutet 2013 att bilda en hbtq-kompetensgrupp, kan kanske ses som ett tecken på en önskan från förbundets sida om en förändrad omvärldssyn på både psykologin och Psykologförbundet som sådant. Psykologförbundets kritiserade remissvar i början av 2000-talet om (o)lämpligheten i att hbtq-föräldrar godkänns som adoptivföräldrar har levt kvar i minnet hos många.

– Vissa uppfattade tyvärr vårt remissvar som att förbundet hade en avog inställning generellt till hbtq-personer. Men jag tycker utvecklingen de senaste åren, bland annat med vårt deltagande i Pride och vårt arbete med hbtq-frågor, visar att vi har ett öppet förhållningssätt, säger Örjan Salling. ●

PETER ÖRN

tio år framåt, då de stora mentalsjukhusen lades ner, avlödade den slutna psykiatrin på psykologer.

– Därefter infördes en svängdörrs-modell med allt kortare vårdtider och det gav inte möjlighet till den tid som krävs för observation och diagnostik, vilket bidrog till en marginalisering av psykologerna inom den slutna psykiatrin. Samtidigt behövdes psykiatripsykologerna inom öppenvården för att få den att fungera, säger Örjan Salling.

– Men Psykologförbundet lägger nu

FOTO: ULRICA ZWENGER

Förbundets organisation och specialistutbildningen var några av frågorna på kongressen 2013.

ENKÄT

1. Varför är du medlem i Psykologförbundet?
2. Vad betyder *Psykologtidningen* för dig?

Rebecca Andersson, psykolog vid Sektionen för beteendemedicinsk smärtbehandling vid Karolinska universitetssjukhuset:

1 – För att jag tror att förbundet erbjuder den bästa plattformen för att genomdriva förändringar som gagnar hela psykologkåren. Jag tänker till exempel på specialistordningen och hbtq-nätverket.

2 – *Psykologtidningen* är för mig ett bra sätt att orientera sig i fler fält än det jag själv sysslar med. Tiden i redaktionsrådet minns jag som väldigt kreativ och rolig. Och så klart när jag hamnade på omslaget.

Benjamin Bohman, stf enhetschef på Kompetenscentrum för psykoterapi, medlem sedan 2006:

1 – För att Psykologförbundet har utmärkta förutsättningar att stärka professionens status, lön och utveckling.

2 – *Psykologtidningen* är ett mycket bra forum för att ta del av nyheter och debatter på professionens område, uppleva samhörighet med andra psykologer samt inspirera till fackligt engagemang. Jag minns bäst det nummer av PT som rapporterade från kongressen 2010, då Föreningen för Sveriges KBT-psykologer upptogs som en yrkesförening i förbundet, evidensdokumentet debatterades flitigt och många unga psykologer gjorde sin fackliga stämma hörd för första gången.

